

knjigu pripremio i dao dizajn Senad Zahirović, fotografije su iz AP images CROPIX, a tisak je Grafičkoga zavoda Hrvatske u Zagrebu.

Autor je diplomirani sociolog i novinar, te doktor znanosti iz poredbene slavistike. Na Sveučilištu u Bologni predaje iz kolegija slavenskih jezika i književnosti, a predavao je i na fakultetima u Napulju, Rimu, Zagrebu i Splitu. Dobitnik je nagrada. Objavio je više knjiga na hrvatskome i talijanskom jeziku, kao i znanstvenih i stručnih članaka. Napose je poznat i ugledan kao profesionalni novinar, te u ovome području ima veoma visoki broj objavljenih i opsežnijih priloga.

Najnovija knjiga utemeljena je na onoj o Ivanu Pavlu II., koju je Bešker objavio odmah nakon papina preminuća, a sada je dao i druge podatke, s uvidom u brojnu literaturu. Djelo se sastoji od sljedećih poglavlja: "Proročanstvo", "Nasljeđe", "Karol", "Izbor", "Poruka", "Mirotvorac", "Antikomunist", "Protivzla", "Atentati", "Raspri", "Svetost", "Svakodnevnica", "Kraj". Na završetku je "Napomena pisca" (o nastanku knjige), a na zadnjim vanjskim koricama je fotografija rukovanja pape i Beškera te "Bilješka o piscu".

Već samo po jedna riječ kao naslov navedenih 16 poglavlja govori o osebjnosti autorova pristupa životu i djelu velikana, koje karakteriziraju – po Beškeru – život toga zaista osebjnoga Sv. Oca, koji je zaista "papa globalne komunikacije", i to u najpozitivnijem smislu tih riječi.

Ovdje ne dajem kritički niti opsežniji osvrt na ovu najnoviju knjigu dr. sc. Inoslava Beškera, čiji se sadržaj temelji očito na uvidu u sadržaj brojne literature, pa tako i

vrela. Svraćam čitateljima samo pažnju na to djelo kao korisno, jer će ga svojim zanimljivim pristupom tematici potaknuti da posegne i za drugim djelima o karizmatičnome Poljaku Karolu Jozefu Wojtyli, koji je u svijetu poznat i pod tim obiteljskim prezimenim te imenima jednako kao i pod papinskim imenom Ivan Pavao II, što je također svojevrsno priznanje tome Sv. Ocu. Za sada toliko o ovome novome djelu dr. sc. Inoslava Beškera, znanstvenika i sveučilišnoga profesora, u široj javnosti daleko poznatijega kao jednoga od naših vodećih novinara i publicista.

Akademik Petar STRČIĆ

**Papa Benedikt XVI., *Svjetlo svijeta.*
Papa, Crkva i znakovi vremena,
Zagreb, 2010.**

Krajem 2010. godine u izdanju Verbuma, na hrvatskom je istovremeno s objavljivanjem izvornika objavljena najnovija knjiga Benedikta XVI. "Svjetlo svijeta", "Licht der Welt". Urednik i autor knjige je novinar Peter Seewald, koji je, kako je sam u predgovoru napisao, nakon šest jednosatnih razgovora s papom Josephom Ratzingerom, zabilježeno priredio za izdavanje. Tako je nastao prvi povijeni "intervju s Papom".

Jasnoće radi, vrijedi skicirati i Seewaldov životni put: od ministranta, komunist, radikalnog ljevičara, postaje novinar *Spiegela*, *Sterna* te *Süddeutscheszeitunga*. Od 1993. djeluje kao neovisni novinar. Nije prvi put da se Seewald i Ratzinger susreću kao sugovornici: Seewald je 1996. intervjuirao tadašnjega kardinala Josepha

Ratzingera, te je zabilježeno objavljeno u knjizi "Sol zemlje". Ta knjiga označila je ujedno i osobni povratak vjeri, kojoj sada pristupa kao novinar i intelektualac, životnim odabirima i profesionalno. Stoga, strukturu i sadržaj ove knjige ne određuje samo Benedikt XVI. svojim odgovorima, već i novinar koji je u pripremi tema i pitanja pokazao veliku promišljenost, stručnost i dubinu – ali i oštrinu i izravnost. U Rijeci je knjiga promovirana tijekom Trsatskih razgovora, početkom siječnja ove godine, a o knjizi su govorili prof. dr. Josip Grbac i prof. dr. Darko Gašparović.

Knjiga je kao intervju strukturirana u 3 velike cjeline: a) znakovi vremena, b) pontifikat, c) kamo idemo? Naslov *Svjetlo svijeta* sintagma je preuzeta iz evanđelja: Dok Ivanovo evanđelje (8,12) kaže kako Isus za sebe tvrdi da je "svjetlo svijeta", Matejevo evanđelje (5,14) će reći da se Isus svojim učenicima obraća riječima "Vi ste svjetlo svijeta". Dvostruka određenost citata usmjerava čitatelja: Crkva ne može biti svjetlo u ovom svijetu ako nije dosljedno vjerna izvornom Kristovom učenju.

Prije samog početka teksta, autor i urednik otkrivaju pomalo od sadržaja knjige i spretnim odabirom epigrafa. Preuzet je iz Psalm 53, i glasi: "Bog s nebesa gleda na ljude, Ima li još koga razumna da Boga traži... Božji kruh jedu ali ne zazivaju ime njegovo." Traženje Boga, kroz citat teksta starog više od 2400 godina, otkriva se kao preokupacija čovjekovog razuma. Iako će knjiga otvoriti brojne teme, kroz sve će se provlačiti ista potka: racionalan i pošten odgovor izrastao na temeljima vjere ne bi li, neodvojivo od osobnog iskustva govornika, posvjedočio da je vjerovati razumno,

te da i danas jednostavno - ima smisla. Unatoč svom besmislu pojedinih ljudskih postupaka i balastu kojeg je čovjek kroz povijest donio sa sobom.

U predstavljanju knjige prof. dr. Josip Grbac s Teologije u Rijeci osvrćući se na središnju temu intervjua rekao je i sljedeće: "Benedikt XVI govori kao papa i kao vrhunski intelektualac. Pokušava racionalno promišljati o istinama vjere i kršćanske etike. *Mislim da je Bog htio, kada je već jednoga profesora učinio papom, da u prvi plan dođe upravo ovaj moment razmišljanja, odnosno brvanje za jedinstvo vjere i razuma*, tvrdi papa. Vjera onoga koji ne vidi mora imati svoje razloge. Drugim riječima, danas očito postoji opasnost da vjera i etika skliznu u populističke vode. Činjenica da sve što i kako vjerujemo ne možemo razumski objasniti postupno se može pretvoriti u poimanje vjere samo kao emocionalnog naboja, nekakvu plitku pobožnost koja čovjeku "dobro dođe" u trenucima krize. Kako vjera ne bi postala nekom vrsti pseudo-psihoterapije, nužno je vjeru razumski potkrijepiti koliko je god to moguće. Ivan Pavao II bio je velik u prenošenju vjerskog iskustva. Sadašnji papa nastavlja ovu misiju dajući vjeri nužnu razumsku podlogu. U tome vidi prioritet svog pontifikata. I tu je naišao na najveća nerazumijevanja. Njegov govor u Regensburgu, koji je stavljao naglasak na važnost razumijevanja onoga što je volja Božja kako se vjera ne bi pretvorila u slijepu poslušnost i fanatizam, po riječima pape shvaćen je politički ili politikantski, a ne akademski kako je bio izgovoren.", završava Grbac.

Treba dodati i sljedeće: forma intervjua, koji podrazumijeva dijalog, nije

samo stilistički proboj ili eksperiment, već bitno određuje i potkrepljuje sadržaj. Dijalog ovdje nije ostvaren *pro forma*, kako bi se pažnju čitatelja fokusiralo na sadržaj pitanja i odgovora, već je odraz poštivanja razuma koji traži, koji se propituje i na koji vjera, teologija, čovjek moraju pošteno odgovoriti, uvažavajući svu težinu i delikatnost pitanja.

Izravno pitanje svetom ocu o pedofiliji u Crkvi, koja se pokazala kao jedan od najvećih skandala i najvećih kriza u povijesti Crkve, dobiva isto tako izravan i pošten odgovor, posebno zanimljiv tamo gdje se propituju uzroci zataškavanja. Tako je govoreći o problemu u Crkvi u Irskoj Benedikt XVI rekao: “*Od sredine šezdesetih ono (kanonsko pravo, op. au.) se jednostavno više nije primjenjivalo. Vladala je svijest da Crkva ne smije biti Crkva prava, nego Crkva ljubavi, da ne smije kažnjavati. Tako se ugasila svijest da kazna može biti izraz ljubavi. Tada je i kod posve dobrih ljudi došlo do neobična pomračenja mišljenja... Ljubav prema grješniku i ljubav prema oštećenome moraju biti ispravno usklađene tako što grješnika kažnjavam načinom koji je moguć i primjeren. U konačnici je došlo i do suženja pojma ljubavi, koja nije samo susretljivost i uljudnost nego i istina. A istini pripada i to da moram kazniti onoga tko je sagriješio protiv stvarne ljubavi.*”

Skandal zloupotrebe moći i položaja nad onima koji su nemoćni pokazao je grješno lice Crkve, međutim fascinira sloboda i jasnoća, kojom bez kompleksa Benedikt XVI. o tome govori zahtijevajući pročišćenje Crkve, zbog vjernosti evanđelju te zbog vjernosti ljudskom razumu i dostojanstvu. Jer pred stvarnošću zloupo-

treba ljudski si razum s pravom postavlja pitanje o smislu institucije kojoj je poziv ljubav prema čovjeku i Bogu.

Vjernost evanđelju ostaje smjernicom, posebno u temi ekumenizma i jedinstva kršćana. Ovdje se od Crkve traži da sama s kršćanima drugih denominacija pokaže primjer jedinstva, i to ne samo formalno već po bitnim etičkim pitanjima, kao svjedočanstvo svijetu. “*U tome (jedinstvu op. au.) postaje ponovno vidljiva naša zajednička odgovornost za svijet. Mogli bismo se stalno svađati o svemu i svačemu. Ili bismo mogli, polazeći od onoga što nam je zajedničko, učiniti nešto zajednički. A svijetu je - to je u ovom razgovoru postalo jasno - potreban promišljen, duhovno utemeljen i racionalno nošen potencijal svjedočanstva o jednome Bogu koji nam u Kristu govori. Utoliko je naša međusobna blizina neizmjerljivo važna.*” (str. 111.)

Prof. dr. Darko Gašparović, tijekom promocije istakao je fascinaciju superiornom inteligencijom Josepha Ratzingera, očitovanom u sposobnosti i iskoracima u ekumenskom dijalogu, ali i u nastojanju za dijalog s Islamom, u kojem se čak i nespornosti izazvani gore spomenutim govorom u Regensburgu 2006. godine, pretvaraju u izvanrednu priliku za razjašnjenje koja kulminira velikim odavanjem počasti kulturi i vjerskom pokladu Islama, te uzajamnim simpatijama dviju velikih monoteističkih tradicija, prigodom posjeta Turskoj u studenom 2006. Odnos s Islamom ostaje veliko i otvoreno pitanje, za kojeg će Benedikt XVI. istaći: “*Važno je da sa svim islamskim snagama koje su spremne za dijalog ostanemo snažno povezani da bi se promjene svijesti mogle dogoditi i ondje*

gdje islamizam kao agresivna moć još uvijek povezuje silu i istinu.”

Posebna je tema ovog intervjua “istina”, kao svjetlo i glavna preokupacija razumnog čovjeka. Govoreći o diktaturi relativizma Benedikt XVI. kaže: “*Očito je da je pojam istine dospio pod sumnju. Točno je naravno da je bio mnogo zlorabljen... Mi je nikada ne posjedujemo, u najboljem slučaju ona posjeduje nas. Nitko neće poricati da moramo biti oprezni i pažljivi u polaganju prava na istinu. Ali jednostavno je odbaciti kao nedostižnu, djeluje upravo rušilački... Moramo imati odvažnosti reći, da čovjek mora tražiti istinu, on je sposoban za istinu. Da su istini potrebni kriteriji verificiranja i falsificiranja, razumije se samo po sebi. Ona uvijek mora ići zajedno s tolerancijom. No istina nam naznačava i one stalne vrijednosti koje su čovječanstvo učinile velikim. Zbog toga moram iznova naučiti i prakticirati poniznost da priznamo istinu i učinimo je svojim mjerilom.”*

Stav govornika posebno postaje vidljiv u praktičnom odnosu prema medijima, s kojima ne polemizira, već zahvaljuje ukoliko otkrivaju istinu o primjerice nekim zataškanim događanjima. To otkriva da vjernik, tražitelj, ne ulazi u tabore ukopavajući se po politici “mi protiv njih”, već traži istinu, surađujući sa svime što je dobro i pošteno na ovome svijetu.

Život u svijetu na način da se svjedoči istini, razumski prihvatljiv suvremenom čovjeku, istovremeno upućujući na ono što razum nadilazi: profil je života subjekta jedne nove evangelizacije o kojoj Benedikt XVI. također govori, među ostalim i povodom ustanovljenja Papinskog vijeća za novu evangelizaciju. Produbljuje se tema

racionalnosti vjere, propitivanjem egzistencijalnog stava koji mora biti otvoren budućnosti. Kršćanin, koji svoju vjeru živi iz onoga čemu teži, a ne temeljem “podataka iz prošlosti”, biti će nositelj novog navještaja: “*Jurgen Habermas smatra kako je važno da postoje teolozi koji su u stanju blago što ga čuva njihova vjera prevesti tako da ono u sekularnomu svijetu postane riječ za taj svijet. Možda on to shvaća nešto drukčije nego mi, ali je u pravu glede toga da je nutarnji proces prevođenja velikih riječi u govornu i misaonu sliku našega vremena još uvijek u začecima i da još nije istinski zaživio. To može uspjeti samo ako ljudi žive kršćanstvo polazeći od Onoga koji dolazi. Tek tada mogu to i izreći.*” (str. 82.) To znači za razumskom prevođenju vjere mora prethoditi egzistencijalno prevođenje, život u zajedništvu kakvog navješta i svjedoči Krist.

U tom kontekstu poseban izazov ostaje pitanje zla: kad razum iscrpi sve resurse u shvaćanju i modeliraju zla, lošeg ponašanja ili destruktivnih stavova, novu perspektivu otvara stav koji zalazi dublje od fenomenoloških pristupa. “*Moramo jednostavno ponovno shvatiti da zlo uistinu mora biti preoblikovano. Ne može ga se jednostavno odgurnuti ili zaboraviti, mora biti iznutra preoblikovano, preobraženo... To znači da smo doista u razdoblju kada je potrebna nova evangelizacija, razdoblju u kojemu se mora navijestiti jedno evanđelje u svojoj velikoj, trajnoj razumnosti i istodobno u svojoj moći koja nadilazi razumnost kako bi iznova ušlo u naše mišljenje i shvaćanje.*” (str. 162.)

Kako smo na početku istakli, sadržaj knjige određuju oba autora, kako svojim životnim iskustvom tako i znanjem, stavov-

vima te sposobnošću intelekta. Rezultat je razgovor u kojem pitanja doista postavlja *suvremeni* čovjek u svim svojim sposobnostima i krizama, i koji takav kakav jest ima priliku ući u pravi razgovor s izuzetno inteligentnim, ali i mudrim sugovornikom, kakav je papa Ratzinger. On je pak, sa svoje strane, objavljujući ove knjige, po riječima predstojnika Vatikanskog ureda za tisak, Federica Lombardija, *preuzeo na sebe veliki rizik i učinio čin velike komunikacijske hrabrosti*. Hoće li naći sugovornike? Vjerujem da hoće.

Mr. sc. Anđela JELIČIĆ

Anton Tamarut, Biskup Karmelo Zazinović na Drugom vatikanskom koncilu / Il vescovo Karmelo Zazinović al Concilio di Vaticano II,
Zagreb, 2010., str. 174

U izdanju Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu je u srpnju 2010. god. izašla knjiga dr. sc. Antona Tamaruta napisana na hrvatskom i talijanskom jeziku, a posvećena ulozi Karmela Zazinovića na Drugom vatikanskom koncilu. Anton Tamarut rođen je u Novalji na otoku Pagu 1960. godine. Redoviti je profesor na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu te je bio jedan od dugogodišnjih i najbližih suradnika krčkoga biskupa Karmela Zazinovića. Ovo njegovo djelo u pet poglavlja prikazuje značenje Drugoga vatikanskoga koncila kroz prikaz aktivnoga sudjelovanja biskupa Zazinovića u njegovu radu.

Kako bi čitatelju približio lik i djelo biskupa Zazinovića autor u prvom poglavlju knjige iznosi njegove osnovne biografske

podatke. Rođen je u gradu Krku 1914. god. gdje stječe osnovnoškolsko obrazovanje. Diplomirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1938. godine. U Krku je 1937. god. zaređen za svećenika. Njegova je glazbena nadarenost utjecala na tadašnjega krčkoga biskupa Josipa Srebrnića tako da ga je poslao u Rim na studij crkvene glazbe. No, on se upisuje na Fakultet crkvene povijesti Papinskoga sveučilišta Gregoriana u Rimu gdje stječe titulu doktora znanosti 1943. godine. Nakon povratka iz Rima obnaša crkvene dužnosti u Puntu i Omišlju na o. Krku te u Malom Lošinju. Zaređen je za biskupa u krčkoj katedrali 1961., a 1968. god. imenovan je rezidencijalnim krčkim biskupom. Njegov nasljednik Josip Bozanić preuzima upravljanje krčkom biskupijom 1989. godine. Biskup Zazinović umire u Biskupskom domu u Krku u osamdeset i trećoj godini života.

U sljedećem su poglavlju lik i djelo biskupa Zazinovića smješteni u kontekst i prostor u kojem je živio. Prikazan je zemljopisno-povijesni okvir krčke biskupije koja se sastoji od nekadašnjih: krčke, osorske i rapske biskupije (postojale su do 1828. god.). Radi se o jednoj od manjih biskupija u današnjoj Republici Hrvatskoj (zahvaća otoke: Krk, Cres, Lošinj, Rab, sjeverni dio Paga te manje otoke: Ilovik – Sv. Petar, Susak, Unije, Vele i Male Srakane), no to ne umanjuje njezino značenje u prošlosti. Prvi se put krčka biskupija spominje na crkvenom saboru u Rimu već 680. god. (za vrijeme pape Agatona), a o postojanju naknadno joj pripojenih, rapske i osorske biskupije, svjedoče arheološki nalazi već iz 5. i 6. stoljeća. Turbulentnost povijesnih